

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y DƯỢC - ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN**

MAI ANH TUẤN

**THỰC TRẠNG VÀ MỘT SỐ YẾU TỐ NGUY CƠ
VỀ NHIỄM KHUẨN HÔ HẤP CẤP TÍNH CỦA TRẺ
DƯỚI 5 TUỔI TẠI MỘT SỐ XÃ MIỀN NÚI
TỈNH BẮC KẠN**

Chuyên ngành : Y học dự phòng

Mã số: 60 72 73

LUẬN VĂN THẠC SỸ Y HỌC

Hướng dẫn khoa học: PGS.TS Nguyễn Thành Trung

THÁI NGUYÊN - 2008

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

BRN	Bệnh rất nặng
CBYT	Cán bộ y tế
CL	Cảm lạnh
CS	Cộng sự
CSSK	Chăm sóc sức khỏe
CSYT	Cơ sở y tế
IMCI	Integrated management of childhood illness. (Chương trình lồng ghép chăm sóc trẻ bệnh)
K.A.S	Knowledge Attitude Skill (Kiến thức – Thái độ – Kỹ năng)
KVP	Không viêm phổi
NC	Nghiên cứu
NCST	Người chăm sóc trẻ
NKHHCT	Nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính
NVYTTB	Nhân viên y tế thôn bản
NXB	Nhà xuất bản
TMH	Tai – Mũi - Họng
THCS	Trung học cơ sở
PTTH	Phổ thông trung học
SDD	Suy dinh dưỡng
TTGDSK	Truyền thông giáo dục sức khỏe
TYTX	Trạm y tế xã
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund (Quỹ Nhi đồng Liên hợp quốc)
VP	Viêm phổi
VPN	Viêm phổi nặng
WHO	World Health Organization (Tổ chức Y tế Thế giới)
XTTB	Xử trí trẻ bệnh

Lời cảm ơn

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, Khoa Sau đại học và các Phòng ban chức năng của Trường Đại học Y khoa Thái Nguyên đã giúp đỡ và tạo điều kiện tốt nhất cho tôi được học tập và nghiên cứu tại trường.

Tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến PGS TS. Nguyễn Thành Trung Hiệu trưởng Trường Đại học Y khoa Thái Nguyên, người thầy đã trực tiếp tận tình hướng dẫn, giúp đỡ tôi trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn tại nhà trường.

Tôi cũng xin bày tỏ lòng biết ơn đến các thầy, cô giáo các Bộ môn trong khối YTCC, cũng như các Bộ môn liên quan của trường Đại học Y khoa Thái Nguyên đã tận tình giảng dạy, hướng dẫn, giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu.

Tôi xin chân thành cảm ơn lãnh đạo Đảng uỷ, Hội đồng nhân dân, Uỷ ban nhân dân Huyện Chợ Mới tỉnh Bắc Kạn và tập thể cán bộ trạm y tế của 4 xã nơi mà tôi tiến hành nghiên cứu đã hết sức hợp tác, hỗ trợ giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài.

Cuối cùng tôi xin được gửi lời cảm ơn sâu sắc tới gia đình, bạn bè, các bạn đồng nghiệp cùng tập thể anh chị em học viên lớp cao học Y học dự phòng khoá 10 đã đồng viên ủng hộ tôi rất nhiều trong quá trình hoàn thành luận văn này.

Thái Nguyên, ngày 10 tháng 12 năm 2008

Học viên

Mai Anh Tuấn

DANH MỤC BẢNG

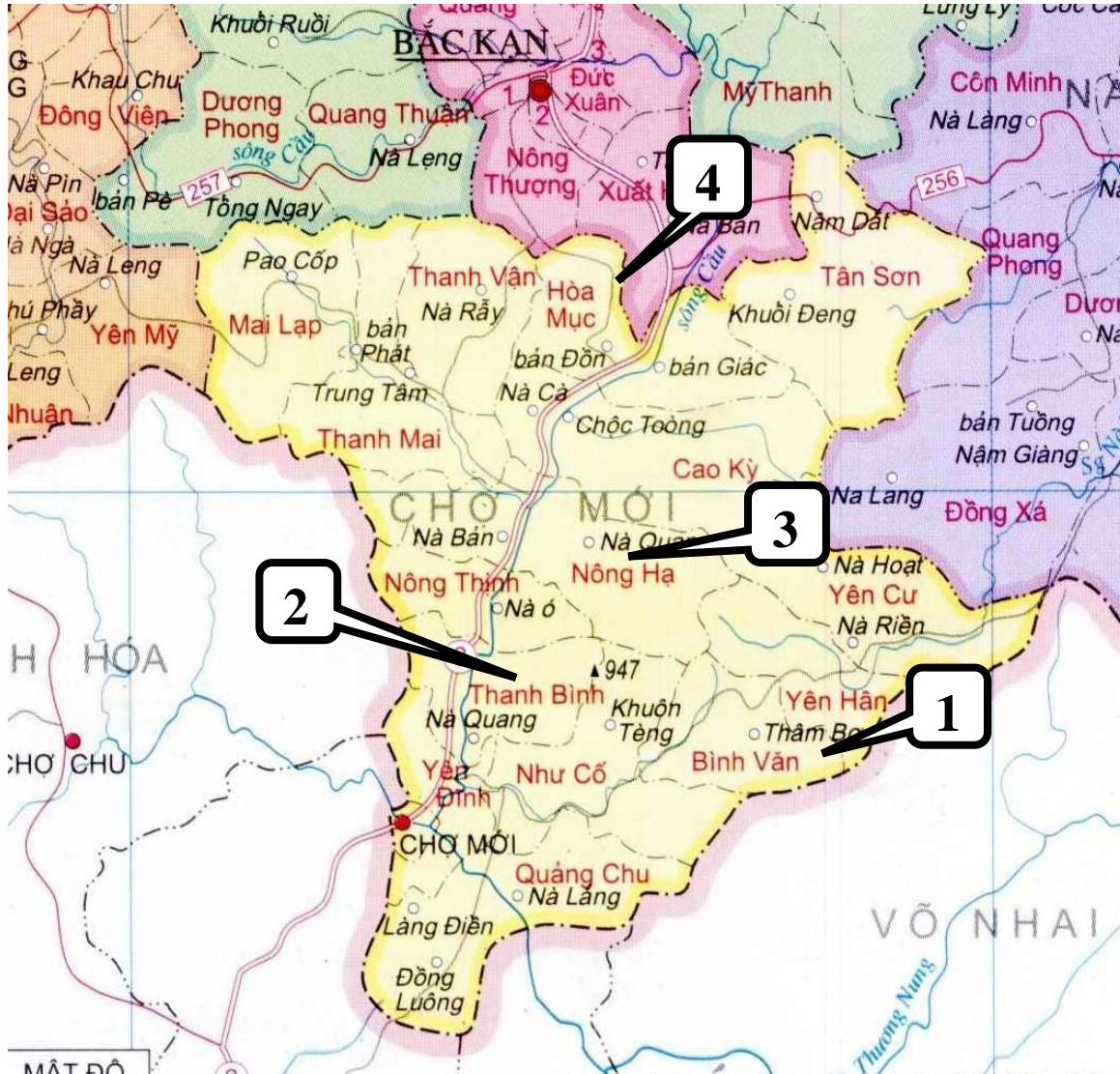
Bảng 1.1. Tình hình NKHHCT ở một số nước Châu Á	5
Bảng 1.2. Số liệu tử vong trẻ em do nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính tại một số nước trên Thế giới	7
Bảng 3.1. Phân bố trẻ theo tình hình kinh tế hộ gia đình	25
Bảng 3.2. Phân bố trẻ theo trình độ học vấn của bà mẹ	26
Bảng 3.3. Phân bố trẻ theo dân tộc	27
Bảng 3.4. Phân bố trẻ theo nghề nghiệp của các bà mẹ	28
Bảng 3.5. Phân bố trẻ theo loại nhà ở	29
Bảng 3.6. Tình trạng bếp đun trong nhà ở của trẻ	30
Bảng 3.7. Khoảng cách từ nhà đến chuồng gia súc	30
Bảng 3.8. Quy mô hộ gia đình của trẻ	30
Bảng 3.9. Tỷ lệ mắc NKHHCT chung của trẻ dưới 5 tuổi	31
Bảng 3.10. Phân bố tỷ lệ NKHHCT chung theo nhóm tuổi	32
Bảng 3.11. Phân bố mức độ NKHHCT ở trẻ theo nhóm tuổi	33
Bảng 3.12. Phân bố tỷ lệ NKHHCT theo giới của trẻ	34
Bảng 3.13. Phân bố tỷ lệ NKHHCT theo dân tộc của trẻ	34
Bảng 3.14. Liên quan giữa trình độ học vấn của mẹ với tỷ lệ mắc nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính	35
Bảng 3.15. Liên quan giữa nghề nghiệp của bà mẹ với tỷ lệ mắc nhiễm khuẩn hô hấp ở trẻ cấp tính ở trẻ	35
Bảng 3.16. Liên quan giữa yếu tố dân tộc với tỷ lệ mắc nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính ở trẻ	36
Bảng 3.17. Liên quan giữa kiến thức của bà mẹ về nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính với tỷ lệ mắc bệnh ở trẻ.	36
Bảng 3.18. Liên quan giữa cân nặng khi sinh của trẻ với tỷ lệ mắc nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính	37
Bảng 3.19. Liên quan tỷ lệ mắc NKHHCT với thời gian cai sữa của trẻ	37

Bảng 3.20. Liên quan giữa tỷ lệ mắc NKHHCT với tình trạng tiêm chủng	38
Bảng 3.21. Liên quan giữa loại nhà ở với tỷ lệ mắc NKHHCT	39
Bảng 3.22. Liên quan giữa tình trạng nhà với tỷ lệ mắc NKHHCT	39
Bảng 3.23. Liên quan tình trạng bếp đun trong nhà với tỷ lệ mắc NKHHCT	40
Bảng 3.24. Liên quan giữa tình trạng hút thuốc lá, thuốc lào trong nhà với tỷ lệ mắc NKHHCT với	40
Bảng 3.25. Liên quan giữa khoảng cách từ nhà đến chuồng gia súc với tỷ lệ mắc nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính	41
Bảng 3.26. Liên quan giữa điều kiện kinh tế với tỷ lệ mắc NKHHCT	41
Bảng 3.27. Liên quan quy mô hộ gia đình với tỷ lệ mắc NKHHCT ở trẻ	42

DANH MỤC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1. Phân loại trẻ theo kinh tế hộ gia đình	25
Biểu đồ 3.2. Phân bố trẻ theo trình độ học vấn của các bà mẹ	26
Biểu đồ 3.3. Phân bố trẻ theo dân tộc	27
Biểu đồ 3.4. Phân bố trẻ theo nghề nghiệp của các bà mẹ	28
Biểu đồ 3.5. Phân bố trẻ theo loại nhà ở	29
Biểu đồ 3.6. Tình hình mắc NKHHCT của trẻ	31
Biểu đồ 3.7. Phân bố tỷ lệ NKHHCT theo nhóm tuổi của trẻ	32
Biểu đồ 3.8. Phân mức độ NKHHCT theo nhóm tuổi	33

Bản đồ địa điểm nghiên cứu – huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn

(4 xã nghiên cứu: Bình Văn, Thanh Bình, Nông Hạ, Hòa Mục)

Cách tìm tài liệu tham khảo

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tài liệu tiếng Việt:

1. Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội (2005), *Ban hành chuẩn hộ nghèo áp dụng cho giai đoạn 2006 – 2010*, Quyết định số 170/2005/QĐ-TTg, Bộ trưởng Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội.
2. Bộ môn Vệ sinh - Môi trường - Dịch tễ trường Đại học Y khoa Thái Nguyên (2004), *Phương pháp nghiên cứu sức khỏe công cộng*, Giáo trình sau đại học, NXB Y học, tr 103-108.
3. Bộ y tế (2001), "Đánh giá và phân loại trẻ bệnh từ 2 tháng đến 5 tuổi", *Tài liệu huấn luyện kỹ năng xử trí lồng ghép trẻ bệnh cho cán bộ y tế phòng khám đa khoa khu vực và trạm y tế xã*, tr. 8-9, 14-19.
4. Bộ y tế (2001), "Xác định điều trị", *Tài liệu huấn luyện kỹ năng xử trí lồng ghép trẻ bệnh cho cán bộ y tế phòng khám đa khoa khu vực và trạm y tế xã*, tr 9-10.
5. Bộ y tế (2001), "Điều trị trẻ bệnh", *Tài liệu huấn luyện kỹ năng xử trí lồng ghép trẻ bệnh cho cán bộ y tế phòng khám đa khoa khu vực và trạm y tế xã*, tr. 2 - 4, 15 - 18, 23 - 26.
6. Bộ y tế (2001), "Khám lại", *Tài liệu huấn luyện kỹ năng xử trí lồng ghép trẻ bệnh cho cán bộ y tế phòng khám đa khoa khu vực và trạm y tế xã*, tr. 4 - 5
7. Bộ y tế (2003), *Hướng dẫn xử trí lồng ghép các bệnh thường gặp ở trẻ em*, Nxb Y học, tr. 1-2, 4, 15, 19, 20-24, 30-35.
8. Bộ y tế (2006), *Hội thảo định hướng xây dựng kế hoạch hoạt động năm 2006 và giai đoạn 2006 - 2010*, Dự án nhiệm khuẩn hô hấp cấp tính trẻ em, tr.1-5.
9. Bế Văn Cẩm, Nguyễn Văn Chí, Nguyễn Thành Trung và CS (2002), "Tình hình bệnh tật trẻ em tại Thái Nguyên", *Đề tài nhánh - đề tài độc lập cấp nhà nước, nghiệm thu 2002*.
10. Bế Văn Cẩm, Lê Thị Nga và CS (2003), "Thực trạng hồi sức cấp cứu nhi và tử vong trước 24h tại tỉnh Thái Nguyên", Công trình nghiên cứu khoa học cấp Bộ, Đại học Y khoa Thái Nguyên, Tạp trí Y học thực hành số 464, 2/2003, tr 42 – 52.
11. Cục thống kê Bắc Kạn (2006), *Niên giám thống kê 2005*, NXB Lao động, tr. 22-25, 212-213, 236-249.
12. Đảng bộ tỉnh Bắc Kạn (2006), *Văn kiện đại hội đại biểu đảng bộ tỉnh Bắc Kạn lần thứ IX, nhiệm kỳ 2005 – 2010*, Văn phòng tỉnh Ủy Bắc Kạn, tr. 29-32.
13. Nguyễn Tiến Dũng (2005), "Thực hành xử trí NKHHCT của cán bộ y tế xã thuộc trung tâm y tế huyện Chương Mỹ tỉnh Hà Tây", Tạp trí Y học Việt Nam số 2 – 2005, trang 6 – 13.

14. Hà Trung Điền (2002), *Nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính ở trẻ dưới 1 tuổi tại cộng đồng và tác động của truyền thông giáo dục sức khỏe*, Luận án tiến sỹ y học, tr 26-27.
15. Nguyễn Thanh Hà (2002), "Nguy cơ dinh dưỡng liên quan đến nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính ở trẻ em dưới một tuổi và một số giải pháp can thiệp", *Luận án tiến sỹ y học*, tr.28, 50-54 .
16. Nguyễn Đình Học và CS (2006), "Đặc điểm lâm sàng của nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính ở trẻ dưới 5 tuổi và giá trị của xét nghiệm CRP trong xác định căn nguyên vi khuẩn", *Tạp chí Y học thực hành*, (4), tr.185-191
17. Nguyễn Thị Hồng (2003), "Nghiên cứu đặc điểm lâm sàng, cận lâm sàng và các yếu tố nguy cơ gây bệnh viêm phổi nặng cấp tính ở trẻ dưới 5 tuổi tại bệnh viện đa khoa trung ương Thái Nguyên", *Luận văn thạc sỹ Y khoa*, Trường Đại học Y khoa Thái Nguyên .
18. Phạm Thị Minh Hồng (2004), "Đặc điểm lâm sàng và vi sinh trong nhiễm khuẩn hô hấp cấp ở trẻ em dưới 2 tuổi". *Y học Thành Phố Hồ Chí Minh*, Tập 8, Phụ bản số 1, tr.116 -122.
19. Lâm Thị Bích Hường, Nguyễn Thành Trung và CS (2006), "Thực trạng kiến thức, thực hành chăm sóc sức khỏe bà mẹ tại huyện Bạch Thông, tỉnh Bắc Kạn", *Hội nghị chăm sóc sức khỏe phụ nữ và trẻ em các tỉnh miền núi phía Bắc*, Bản tin Y Dược học miền núi, số 4-2006, tr 1 – 7.
20. Nguyễn Thị Thanh Hương (2007), "Nghiên cứu hiệu quả can thiệp sử dụng kháng sinh hợp lý trong điều trị viêm phổi cho trẻ em dưới 5 tuổi tại bệnh viện Nghệ An", *Tạp chí Thông tin Y học* số 5/2007 , tr 38 – 40
21. Hoàng Khải Lập và CS(1999), "Nghiên cứu tác động của một số yếu tố môi trường sống lên sức khỏe và bệnh tật của đồng bào các dân tộc ở Quang Thuận – Bạch Thông – Bắc Kạn", *Kỷ yếu công trình nghiên cứu khoa học trường Đại học Y khoa Thái Nguyên*, tập 9-1999, tr 46 – 49.
22. Đại học Thái Nguyên, Trường Đại học Y khoa (2007), "Thực trạng sức khỏe trẻ em Việt Nam-Công tác chăm sóc bảo vệ sức khỏe trẻ em", *Chăm sóc và bảo vệ sức khỏe bà mẹ trẻ em*, Tài liệu sau đại học, NXB y học, tr 3 – 7.
23. Lê Thị Nga và CS (2006), "Thực trạng sức khỏe trẻ em hiện nay và công tác chăm sóc bảo vệ sức khỏe trẻ em", *Hội nghị chăm sóc sức khỏe phụ nữ và trẻ em các tỉnh miền núi phía Bắc*, Bản tin Y Dược học miền núi, số 4-2006, tr 86 – 90.
24. Nguyễn Thu Nhận (2001), "Nghiên cứu thực trạng sức khỏe và mô hình bệnh tật trẻ em Việt Nam, đề xuất các biện pháp khắc phục", *Đề tài khoa học cấp nhà nước, Bộ khoa học Công nghệ môi trường*. NXB Bộ y tế.
25. Nguyễn Thu Nhận và CS (2007), "Tình hình bệnh tật trẻ em tại bệnh viện qua khảo sát 20 bệnh viện tại Việt Nam", *Tạp chí Y học Việt Nam* số 3-2007 , tr 27-31.

26. Tạ Thị Thanh Phương (2000), "Nghiên cứu thực trạng công tác chăm sóc sức khỏe ban đầu cho trẻ em ở 2 tỉnh Bắc Kạn và Hà Giang", *Luận văn thạc sỹ Y khoa, Trường Đại học Y khoa Thái Nguyên*, tr 12,
27. Trần Quý (2003), "Đặc điểm giải phẫu sinh lý bộ phận hô hấp trẻ em". Bài giảng Nhi khoa tập 1, NXB Y học Hà Nội, trang 274-279.
28. Trần Quý (2003), "Nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính", Bài giảng Nhi khoa tập 1, NXB Y học Hà Nội, tr 321 – 329.
29. Lê Văn Thêm, Ngô Văn Toàn, Đào Ngọc Phong (2006), "Nghiên cứu kiến thức về chẩn đoán, điều trị bệnh tiêu chảy cấp và NKHHCT của bác sỹ tại trạm y tế xã tỉnh Hải Dương", *Tạp chí Y học thực hành số 11/2006*, tr 33-36.
30. Nguyễn Thị Thông, Chu Thị Nga, Nguyễn Hùng Cường (2004), "Tính kháng kháng sinh của các vi khuẩn gây nhiễm trùng đường hô hấp dưới tại bệnh viện đa khoa Việt Tiệp", *Tạp chí Y học Việt Nam số đặc biệt 2004 – Đại học Y Hải Phòng*, tr 60-65.
31. Hà Văn Thiệu, Nguyễn Hữu Kỳ (2003), "Nghiên cứu tình hình và một số yếu tố nguy cơ đến NKHHCT ở trẻ dưới 5 tuổi", *Tạp chí Y học Việt Nam số 2 – 2003*, trang 11-16.
32. Tỉnh uỷ và Uỷ ban nhân dân tỉnh Bắc Kạn (2003), "Các dân tộc ở tỉnh Bắc Kạn", *Tạp chí dân tộc và thời đại*, NXB Thế giới, tr. 45-46, 50-51, 77, 124, 162, 222, 290, 324.
33. Nguyễn Thành Trung, Lương Thị Ngọc (2003), "Đặc điểm lâm sàng, nguy cơ và nguyên nhân viêm phổi ở trẻ sơ sinh tại Bệnh viện đa khoa trung ương Thái Nguyên", *Tạp chí khoa học công nghệ Thái Nguyên*, (3).
34. Nguyễn Thành Trung, Trần Thị Trung Chiến, Ngô Khang Cường (2002), "Mô hình y tế thôn bản cho vùng cao miền núi, vùng dân tộc thiểu số, vùng đặc biệt khó khăn", Nhà xuất bản Y học Hà Nội, tr 124-178.
35. Đặng Văn Thúc, Phạm Thị Hồng Thanh (2003), "Viêm phổi sơ sinh 8 - 28 ngày tại khoa sơ sinh Bệnh viện trẻ em Hải Phòng", *Tạp chí Y học thực hành số 492/2004 – ĐHY Hải phòng, Hội nghị khoa học tuổi trẻ*, tr 86-90.
36. Phạm Bích Vân, Phạm Văn Thắng (2005), "Nghiên cứu tử vong trong 24 giờ đầu nhập viện của trẻ 1 tháng đến 15 tháng tuổi tại bệnh viện Nhi Trung ương", *Tạp chí Y học Việt Nam*, số 3-2005, tr 22-27.

Tài liệu tiếng Anh

37. Anne Zutavern, Stephanie von Klot, Ulrike Gehring (2006), "Pre-natal and post-natal exposure to respiratory infection and atopic diseases development: a historical cohort study", *Respiratory Research 2006*, pp.1 – 8.
38. Antonio Pio (2003), "Standard case management of pneumonia in children in developing countries: the cornerstone of the acute respiratory infection programme", *Public Health Classics, Bulletin of the World Health Organization 2003*, 81 (4), pp. 298 – 300.

39. Arianne B van Gageldonk-Lafeber, Marianne AB van der Sande (2007), "Risk factors for acute respiratory tract infections in general practitioner patients in The Netherlands: a case-control study", *BMC Infectious Diseases*, pp. 1 – 8.
40. Bruce Nigel, Albalak Rachel (2000), "Indoor air pollution in developing countries: a major environmental and public health challenge", *Bulletin of the WHO*, pp.116.
41. Dai Y, Foy HM, Zhu Z, Chen B, Tong F (2005). *Respiratory rate and signs in roentgeno - graphically confirmed pneumonia among children in China*. *Pediatrics infect Disease*, pp 5 – 6
42. David R Marsh,a Kate E Gilroy (2008), "Community case management of pneumonia: at a tipping point?", *Bulletin of the World Health Organization* May-2008, pp. 381–389.
43. Eric A. F. Simoes, Thomas Cherian, Jeffrey Chow (2005), "Acute Respiratory Infections in Children", *Disease Control Priorities in Developing Countries*, Chapter 25, pp. 483 – 498.
44. Falade AG, Tschappeler H, Greenwood BM, Mulholland EK (1995), "Use of simple clinical signs to predict pneumonia in young Gambian children: the influence of malnutrition", *Medical research Council Laboratories, Banjul The Gambia*.
45. J.Bryce, C. Boschi, K. Shibuay and WHO Child Health Epidemiology Reference Group (2005), *WHO estimates of the causes of death in children*. *Lancet*, pp.47 – 52.
46. James H. Kilabuko and Satoshi Nakai (2007), "Effects of Cooking Fuels on Acute Respiratory Infections in Children in Tanzania", *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2007, 4(4), pp. 283 – 288.
47. James H. Kilabuko, Hidiaki Matsuki and Satoshi Nakai (2007), "Air Quality and Acute Respiratory Illness in Biomass Fuel using homes in Bagamoyo, Tanzania", *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2007, 4(1), pp. 39 – 44.
48. Luiz Fernando, Nascimento C, Ricardo Marcitelli (2004), *Hierarchical approach to determining risk factors for pneumonia in children*. *J. Bras. Pneumol*, pp. 5
49. Michael Ostapchuk, Donna M. Roberts, M.D and Richard Haddy M.D (2004). "Community - Acquired Pneumonia in Infants and Children", *vol 70, No.5*, pp.899 – 908.
50. Muhe L. (2000), "Mothers' perceptions of signs and symptoms of acute respiratory infections in their children and their assessment of severity in an urban community of Ethiopia", *Ann trop paediatr*, pp.45
51. Nascimento C, Rocha H, Bengui Y (2002), *Effects of socioeconomic status on presentation with acute lower respiratory tract disease in children in Slvador, northeast Bazil*. *Pedia Pulmonol*, pp. 244- 248